

40 Jaar
NOVA

Joris Ivens en Dick Laan

In 1911 maakte de dertienjarige Joris Ivens in zijn geboorteplaats Nijmegen de film 'De Brandende Straal', een western gespeeld door de familie Ivens en gecoacht door enkele medewerkers van zijn vader, die een groothandel fotografische produkten had. Zeven jaar later voltooide Dick Laan zijn eerste film: 'De beloning van Hi'.

Hoewel beide films op 35 mm werden opgenomen, was daarmee de basis voor de Nederlandse amateurfilm gelegd, omdat beide filmers in hun vrije tijd filmde en geen commercieel doel nastreefden.

Joris Ivens maakte eerst zijn studie af (HBS, Economische Hogeschool Rotterdam en Technische Hogeschool Berlijn-Charlottenburg) en begon daarna verwoed in zijn vrije tijd te filmen. 'Zeedijk-filmstudie (1927), 'Etudes de mouvement' (1928) en in datzelfde jaar 'De brug', een filmstudie over ritme en beweging met als onderwerp de hefbrug over de Koningshaven in Rotterdam. Ivens was in die tijd als technisch bedrijfsleider werkzaam in het Amsterdamse filiaal van het filmbedrijf van z'n vader CAPI (C. A. P. Ivens, de initialen van Ivens senior) en maakte, teneinde mikrokamera's te kunnen verkopen, een mikroskopische film aan de universiteit van Leiden, 's Ochtends werkte hij tot twaalf uur op de universiteit, haastte zich daarna naar Rotterdam, filmde

twee uur bij 'De brug' en spoedde zich weer naar Leiden om met de mikroskopische film verder te gaan.

In zijn autobiografie schrijft hij hierover: 'Het was een

simpele en zelfs droge studie in de beweging. Het was het duidelijke begin van een professionele carrière. Hierna zouden films nooit meer een hobby voor me zijn'.

Als beroepsfilmer maakte Ivens daarna 52 films, waarvan 'Le Borinage', 'Spaanse aarde', 'Zuiderzee' en van recente datum 'à Valparaiso', 'De hemel, de aarde', 'De zeventiende breedtegraad', 'Rotterdam Europoort' en 'Het volk en zijn geweren' de meest bekende zijn. De nu 73-jarige Ivens, één van de meest vooraanstaande documentaire filmers in deze tijd, werkt nu aan een film over Nederland in opdracht van het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk.

Dick Laan (76) daarentegen produceerde wel hetzelfde aantal films (53), maar heeft het filmen nooit geheel tot zijn professie gemaakt. Slechts één jaar was hij professioneel werkzaam en in feite bleef hij toen ook nog amateur. Veel films maakte Laan belangloos voor verenigingen en instellingen. Een paar titels: 'Droom van een H. F. C. - ertje' (1924), 'Boy' (1927), 'Kindersanatorium Pro Juventute' (1926). 'Met het kampeerschip Tarkan naar Noorwegen' (1933) en 'Het Zeehuis' (1939), een film voor het Centraal Genootschap Kindervakantiekolonies.

Dick Laan maakte kort na de tweede wereldoorlog deel uit van een werkgroep, die tot doel had jonge filmers het vak te leren. Eimert Kruithof (VARA-tv-regisseur), Albert Brossens en Hattum Hoving (documentairefilmers) zijn enkelen uit die school.

In 1948 vervaardigde Dick Laan zijn laatste film. Zijn herinneringen aan die tijd heeft hij neergelegd in het boekje 'Dick Laan over film, herinneringen van een oud-filmer' (Uitgeverij Focus-Elsevier). Joris Ivens schreef een autobiografie (Uitgeverij Born, Assen), waarin deze militante filmer zijn visie op de gebeurtenissen geeft die de wereld schokten en tevens een impressie is van de ontwikkeling van het documentaire filmen.

ovd.